

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/1.2024.05

UDC 378(494)+378(477)[303.72:378.22:80:811.111(045)

**COMPARATIVE
ANALYSIS OF
THE CONTENT OF
THE FORMATION
OF BACHELOR'S
PROFESSIONAL
COMPETENCE IN
ENGLISH PHILOLOGY
AT THE UNIVERSITIES
OF SWITZERLAND AND
UKRAINE**

Alla Zasluzhena

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate professor, Associate professor at the Department of Foreign Languages and Translation, National Aviation University, 1, Husar Lyubomyr Avenue, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5628-790X>
e-mail: allabox1303@gmail.com*

Abstract. *The relevance of competence development meets the goals of the European Educational Area and is central to the specialists' training in Ukrainian universities. Today, the requirements for competencies continue to change due to the development and impact of technology on all spheres of activity and life. Switzerland arouses scientific interest as a country that quickly adapts its education to global changes and new technologies and applies innovations. The Swiss Centres for Support of Innovation in Education provide synergies between applied research, competence development and organisation's enhancement in the education sector. Particular attention should be paid to the problem of training philologists in the English language and literature based on a competency-based approach at the undergraduate level in Swiss and Ukrainian universities since no comparative study on this issue has been conducted.*

In our study, the concept of «competence» is considered as a system consisting of knowledge in the field of theory, practical skills and personal characteristics, which ensures the ability of a person to perform professional tasks effectively; an integrative element of personality, which arises through the interaction of various competencies that are formed and improved during the acquisition of theoretical and practical experience.

Based on the content analysis of the disciplines in linguistics (English linguistics) in the compulsory component, the elements of the professional competence of bachelors in English philology studying at the universities of Switzerland are allocated. English-language communicative competence is defined as the ability and readiness of students to communicate effectively in English. It consists of three main competencies: linguistic, socio-cultural and professional. It is established that English-language communicative competence is developed during the study of all disciplines mastered by a bachelor in English philology of linguistics orientation at the universities of Switzerland and Ukraine.

Key words: *Bachelor, Switzerland, Ukraine, English Philology, professional competence.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/1.2024.05

УДК 378(494)+378(477)[303.72:378.22:80:811.111(045)]

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ ЗМІСТУ
ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ
БАКАЛАВРІВ З
АНГЛІЙСЬКОЇ
ФІЛОЛОГІЇ
В УНІВЕРСИТЕТАХ
ШВЕЙЦАРСЬКОЇ
КОНФЕДЕРАЦІЇ ТА
УКРАЇНИ**

Заслужена А. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і перекладу,
Національний авіаційний університет,
пр. Гузара Любомира, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5628-790X>
e-mail: allabox1303@gmail.com*

Анотація. Актуальність розвитку компетентностей відповідає цілям Європейського освітнього простору та є центральною у підготовці фахівців в українських університетах. Сьогодні вимоги до компетентностей продовжують змінюватись у зв'язку з розвитком і впливом технологій на всі сфери діяльності та життя. Швейцарська Конфедерація як країна, що швидко адаптує свою освіту під глобальні зміни та нові технології та застосовує інновації, викликає науковий інтерес до себе. Швейцарські центри з підтримки інновацій у навчанні забезпечують взаємодію між прикладними дослідженнями, розвитком компетентностей та зміцнення організацій у сфері освіти. Особливої уваги заслуговує проблема підготовки філологів з англійської мови та літератури на засадах компетентнісного підходу на рівні бакалаврату в швейцарських та українських університетах, оскільки порівняльного дослідження з цієї проблематики не проводилось.

В нашому дослідженні поняття «компетентність» розглянуто як систему, що складається з знань в області теорії, практичних умінь і особистісних характеристик, яка забезпечує здатність особи до ефективного виконання професійних завдань; інтегративний елемент особистості, що виникає через взаємодію різних компетентностей, які формуються і вдосконалюються під час набуття теоретичного та практичного досвіду.

На основі контент-аналізу дисциплін мовознавчої спрямованості (англійської лінгвістики) обов'язкового компонента виокремлено складові професійної компетентності бакалаврів з англійської філології, які навчаються в університетах Швейцарської Конфедерації. Схарактеризована англомовна комунікативна компетентність як здатність і готовність студентів до ефективного спілкування англійською мовою. Вона складається з трьох основних компетентностей: мовної / лінгвістичної, соціокультурної й професійної. Встановлено, що англомовна комунікативна компетентність розвивається через вивчення всіх дисциплін, які опановують бакалаври з англійської філології мовознавчої спрямованості в університетах Швейцарської Конфедерації та України.

Ключові слова: бакалавр, Швейцарська Конфедерація, Україна, англійська філологія, професійна компетентність.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. У результаті створення Єдиного Європейського простору вищої освіти й науки освітні системи всіх європейських країн є зінтегрованими й знаходяться в процесі реформування, що зумовлює доцільність порівняння особливостей підготовки фахівців різних спеціальностей з урахуванням її структури, змісту навчальних планів і програм та методів викладання. Відомо, що в підготовці фахівців в університетах використовуються різні методологічні підходи. Серед них традиційний (класичний), проблемно орієнтований, інтердисциплінарний, особистісно зорієнтований, компетентнісний та інші.

Сприяння розвитку компетентностей є пріоритетом функціонування Європейського освітнього простору [13]. З огляду на зазначене, компетентнісний підхід займає центральне місце у підготовці фахівців в українських університетах, оскільки вітчизняна система вищої освіти є доєднаною до нього 2005 року. Це підтверджують й нові стандарти вищої освіти, затверджені Міністерством освіти і науки України, якими визначено необхідність формування і розвитку ключових компетентностей у новій генерації випускників закладів вищої освіти [9]. Доречним є уточнення сутності компетентностей. Проєкт «TUNING Educational Structures in Europe» (TUNING), що з часом перетворився на процес, підхід до (пере) проєктування, розроблення, впровадження, оцінки та підвищення якості програм першого, другого та третього циклів, використовує поняття «компетентності» як основу для досягнення результатів навчання. TUNING визнає, що розвиток знань і навичок у певній сфері є критично важливим для університетських програм, але також уточнено, що слід звертати увагу на формування загальних компетентностей, які можна застосовувати в різних контекстах. Цей аспект стає все більш важливим для підготовки студентів до їхньої майбутньої ролі в суспільстві, враховуючи вимоги працевлаштування та активної громадянської позиції [15].

Вимоги до компетентностей постійно змінюються у зв'язку з розвитком і впливом технологій на всі сфери діяльності та життя людини, а підприємницькі, соціальні та громадянські компетентності, своєю чергою, набирають все більшої значущості для забезпечення її стійкості й адаптивності до змін. Країною, яка швидко адаптує свою освіту до глобальних змін і впровадження нових технологій, є Швейцарська Конфедерація. Серед основних оцінювальних критеріїв діяльності ЗВО є їхній внесок в інновації. Швейцарські центри з підтримки інновацій у навчанні забезпечують взаємодію між прикладними дослідженнями, розвитком компетентностей та зміцнення організацій у сфері освіти [5, с. 120].

З огляду на зазначене вище, особливу увагу привертає до себе проблема підготовки філологів з англійської мови та літератури на засадах компетентнісного підходу в умовах бакалаврату в швейцарських та українських університетах. До цієї проблеми частково, в різних аспектах звертались вітчизняні вчені. Так, зокрема особливості змісту підготовки бакалаврів з англійської філології в швейцарських університетах досліджено Л. Барановською та А. Заслуженою. Ґрунтовними є результати вивчення проблем формування бакалаврів з англійської філології в українських ЗВО. Так, Н. Журавель досліджувала компетентнісний підхід до його підготовки; використання інтерактивних технологій в майбутній професійній діяльності бакалавра-філолога було предметом наукового інтересу О. Ливчанко-Ковачик; дієвими підходами та методами формування в нього лексичної компетентності цікавились О. Самохвал, О. Шостак; порівняння систем вищої освіти Канади і Польщі з підготовки фахівця цього рівня й спеціальності здійснено К. Тараненко. Однак відсутні наукові праці, які відображали б результати здійснення порівняльного аналізу формування професійної компетентності у бакалаврів з англійської філології в університетах Швейцарської Конфедерації та України.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є здійснення порівняльного аналізу змісту навчання з формування професійної компетентності бакалаврів з англійської мови й літератури в швейцарських та українських університетах. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі **завдання**: визначити поняття «компетентність» та «професійна компетентність бакалавра з англійської філології»; окреслити зміст субкомпетентностей, які її формують; здійснити порівняння змісту цих систем навчання бакалаврів з англійської філології у вітчизняних і швейцарських закладах вищої освіти.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на загальних принципах теорії наукового пізнання, діалектичних принципах взаємозв'язків, взаємодії та взаємозалежності явищ об'єктивної реальності; концепції інтеграції теорії і практики. Основним методом дослідження є контент-аналіз навчальних планів, який дозволив виокремити професійну компетентність бакалаврів з англійської філології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для виконання завдань цієї статті необхідно визначитись з ключовим поняттям «компетентність». У проєкті TUNING компетентності вважаються динамічним поєднанням знань, розуміння, умінь і навичок. Результати навчання визначають, що студент має знати, розуміти та / або вміти продемонструвати після завершення курсу й оцінюються на різних етапах навчання. Розвиток компетентностей є ключовим завданням освітніх програм. У цьому документі компетентності поділяються на предметно-специфічні та загальні [15].

В освітній сфері Швейцарської Конфедерації поняття «компетентність» використовується в значенні «підтвердженого вміння поєднувати знання та навички для того, щоб здійснювати ефективні дії та досягати очікуваних результатів у конкретній професійній ситуації». Це визначення стосується знань (технічних та академічних), когнітивних здібностей (наприклад, міркування і вирішення проблем) та особистісних якостей (саморегулювання, стійкість до стресу, міжособистісних навичок) [6]. Згідно з таким визначенням, компетентність – це сукупність знань і навичок у певному контексті, їхня спрямованість на досягнення певного результату. Знання поділяються на фактичні, номологічні та номопрагматичні. Фактичні знання (знати що?) – це теоретична база, яка може бути використана в конкретних ситуаціях. Номологічні знання (знати чому?) – це вміння здійснювати абстрактні та критичні міркування для виведення загальних законів і методів із вже наявних знань; систематизувати інформацію, а також усвідомлювати й розуміти специфічні аспекти і вимоги професійних ситуацій, що виникають. Номопрагматичне, або технологічне знання (ноу-хау) – це вміння діяти ефективно, що, дійсно, сприяє досягненню бажаних результатів.

При визначенні та оцінці компетентностей, на наш погляд, необхідно враховувати важливість *soft skills*, які сприяють ефективному спілкуванню, співпраці, плануванню та подоланню викликів [14].

Л. Барановська вважає, що в структурі компетентності є такі компоненти як: мотиваційний, цільовий, орієнтаційний, функціональний та оцінний [1]. Нам імпонує декілька визначень професійної компетентності майбутнього філолога: як системи, «що складається з теоретичних знань, практичних умінь та особистих якостей, яка забезпечує його готовність до кваліфікованого виконання своїх професійних обов'язків» [3, с. 161]; компетентність як «інтегративне новоутворення особистості, що є взаємодією різних компетентностей людини, які формуються і розвиваються в процесі освоєння теоретичного і практичного досвіду діяльності» [10, с. 60].

У нашому дослідженні будемо розглядати компетентність як систему, що складається з знань в області теорії, практичних умінь і особистісних характеристик, яка забезпечує здатність особи до ефективного виконання професійних завдань; інтегративний елемент особистості, що виникає через взаємодію різних компе-

тентностей, які формуються і вдосконалюються під час набуття теоретичного та практичного досвіду.

Таке розуміння дефініцій ключових понять з досліджуваної проблеми дозволить нам здійснити порівняльний аналіз двох систем компетентностей бакалавра з англійської філології, набутих в умовах навчання здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) ступеня в закладах вищої освіти Швейцарської Конфедерації та України. Окремі компетентності називатимемо субкомпетентностями, вони формують загальну – професійну компетентність. В українській системі підготовки бакалавра з англійської філології професійна компетентність формується з урахуванням вимог Державного стандарту вищої освіти із спеціальності «Філологія» («Англійська мова») за першим (бакалаврським) рівнем освіти [9]. Програмні компетентності охоплюють інтегральну, загальні та спеціальні. Так, *інтегральна* компетентність випускника полягає у спроможності вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні питання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) під час професійної діяльності або в навчальному процесі, що має на увазі використання теорій і методів філологічної науки. *Загальні* компетентності визначають професійний і особистісний напрями розвитку фахівця у здатностях: здійснювати свої права та обов'язки як громадянина суспільства, усвідомлювати цінності суспільства з верховенством права, прав і свобод людини; спілкуватися державною мовою в усній та письмовій формах; навчатися та здобувати сучасні знання; працювати в команді та самостійно; навички застосування інформаційних і комунікаційних технологій [3, с. 163]. Саме *спеціальні (фахові)* компетентності формують майбутнього фахівця з філології. Він має бути здатним до усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних засад; застосовувати в професійній діяльності знання про мову як специфічну знакову систему, її сутність, функції, рівні; до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту; до здійснення бізнес комунікації [9].

У процесі формування змісту підготовки компетентного бакалавра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації до уваги беруться «Європейські рекомендації з мовної освіти» [4], звертається увага на види мовленнєвої діяльності, складові загальної мовної норми.

На основі контент-аналізу програм викладання навчальних дисциплін обов'язкового компонента мовознавчої спрямованості в швейцарських університетах нами виокремлено складові професійної компетентності бакалаврів з англійської філології [2, 7, 16] (див. табл. 1).

Ми бачимо значні відмінності у змісті підготовки вітчизняних і швейцарських фахівців з англійської філології бакалаврського рівня. Заслужують на увагу та можуть бути рекомендованими до запровадження в освітні програми формування професійної компетентності українських філологів навчальні курси, які формують такі субкомпетентності: знання (теоретичні та прикладні) щодо розроблення та структури англійської мови в її історичному, географічному та соціокультурному варіантах; знання з фундаментальних теоретичних концепцій когнітивної лінгвістики; знання з англійської мови в контексті мовної картини світу; знання англійської мови у стильовому та діалектному аспектах; обізнаність щодо дескрипторів для перевірки Європейського мовного портфеля для рівнів C1, C2; навички з просунутого використання англійської мови; уміння з побудови та розширення аргументів для дискусії з різних тем; здатність знаходити та аналізувати необхідну інформацію для підтримки наукових інтересів; знання про різні методи дослідження та вміння обирати найбільш доцільні для конкретних цілей; уміння розуміти процес письма і виконання

наукових завдань; навички письма з використання ділового стилю; уміння писати ідіоматично; обізнаність з активного використання академічної лексики.

Таблиця 1

**Складові професійної компетентності бакалаврів
з англійської філології (на основі аналізу змісту навчання
в університетах Швейцарської Конфедерації)**

Назви дисциплін	Складові професійної компетентності
«Вступ до лінгвістики», «Вступ до фонетики», «Вступ до англійської мови: структура та використання».	Обізнаність з основ лінгвістики та з базових розділів мовознавства (фонології, морфології, синтаксису, семантики, прагматики, соціотексту та психолінгвістики, історії мови). Базове розуміння основних мовних особливостей англійської мови та термінології. Уміння аналізувати основні структурні особливості англійської мови. Знання (теоретичні та прикладні) щодо розроблення та структури англійської мови в її історичному, географічному та соціокультурному варіантах. Знання мови та літератури англійського Середньовіччя.
Вступ до англійської лінгвістики III: Мова і розум».	Знання з фундаментальних теоретичних концепцій когнітивної лінгвістики. Уміння застосувати ці поняття до аналізу лінгвістичних даних. Уміння чітко формулювати важливі теоретичні ідеї в письмових роботах, аргументуючи їх значення та застосування.
«Мова та суспільство», «Мова та влада», «Мовна політика», «Мовна практика й ідеологія».	Здатність характеризувати мову як соціальне явище та аналізувати її роль у житті суспільства, здатність розглядати мову з етичних і політичних перспектив.
«Рання англійська мова», «Англійська історична фонологія», «Практична давня англійська мова», «Історія англійської мови».	Обізнаність про мову в історичному ракурсі.
«Сучасна англійська мова».	Обізнаність про мову як активний феномен; фактори, що впливають на її розвиток, причини різних мовних змін.
«Нові мови та нові діалекти», «Соціофонетика: актуальний аналіз різних мовних стилів», «Ірландська англійська», «Соціофонетика».	Знання англійської мови в контексті мовної картини світу. Знання англійської мови у стильовому і діалектному аспектах.
«Мовна політика, практика та ідеологія: фокус на англійську мову у Швейцарії»	Навички активного застосування англійської мови.
«Письмо для академічних цілей – основа», «Письмо для академічних цілей II: застосування»	Уміння формулювати актуальні та значущі питання для дослідження. Здатність знаходити та аналізувати необхідну інформацію для підтримки наукових інтересів. Знання про різні методи дослідження та вміння обирати найбільш доцільні для конкретних цілей. Навички аналізу та оцінювання існуючих досліджень

Продовження табл. 1

	<p>з метою виявлення їхніх переваг і недоліків. Уміння розуміти процес письма і виконання наукових завдань; здатність до самооцінювання робіт за відповідними критеріями. Навички письма з використанням ділового стилю; уміння писати ідіоматично; використовувати належну мову. Уміння підбирати аргументи та формулювати тези; уміння презентувати чернетки та висновки; здатність інтегровано використовувати цитати, оформляти посилання та складати список джерел. Обізнаність з активного використання академічної лексики; навички із написання складних речень.</p>
«Професійна англійська для англійських фахівців І»	<p>Обізнаність із дескрипторів та листів перевірки Європейського мовного портфеля для рівнів C1, C2. Навички для просунутого використання англійської мови; уміння з побудови та розширення аргументів для дискусії з різних тем.</p>

Водночас порівняльний аналіз дозволяє встановити, що в процесі підготовки бакалаврів з іноземної філології в університетах Швейцарської Конфедерації та України формується англійська комунікативна компетентність як важлива складова їхньої професійної компетентності. Англійська комунікативна компетентність характеризується Т. Пахомовою, Я. Сенченко як здатність і готовність студентів до ефективного спілкування англійською мовою. Вона формується з трьох складових: 1) мовної / лінгвістичної; 2) соціокультурної та 3) професійної. Розвиток англійської комунікативної компетентності передбачає активну участь студентів у навчанні через колективну або групову діяльність. Одним із головних методів інтерактивного навчання є проведення дискусій. Мовна / лінгвістична компетентність містить знання і навички, необхідні для спілкування в різних навчальних, професійних і культурних ситуаціях. Соціокультурна компетентність охоплює знання про соціокультурні особливості народу, мова якого вивчається, а також норми комунікативної поведінки в цій культурі [10]. Актуальним, на нашу думку, є розгляд і професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів у системі ключових освітніх компетентностей. Її вивчала Н. Сорокіна. Дослідницею було визначено такі її компоненти: мотиваційний, іншомовний комунікативний, рефлексивний та особистісний. Мотиваційний компонент встановлює ключову мету професійної підготовки майбутнього філолога, враховує його потреби, інтереси та стійкі мотиви, а також окреслює напрям цього процесу. Іншомовний комунікативний компонент включає такі елементи як обізнаність, володіння навичками, вміннями та досвідом, які формують систему знань, здобутих під час вивчення іноземної мови в університеті. Зміст іншомовного комунікативного компонента зазначеної компетентності формується на основі: 1) покращених знань з лексики, граматики, семантики та фонології; 2) розвинених навичок говоріння, аудіювання, письма і читання. Мовленнєва компетентність, на наш погляд, передбачає володіння мовцем багатством мовних засобів, нормами мовлення, стильовим і жанровим розмаїттям, формами мовлення (усною та письмовою); 3) соціокультурної компетентності (до її складу, своєю чергою, входять: країнознавча компетентність – обізнаність

в історії, географії, економіці, державному устрої та культурі країни, мова якої вивчається, а також знання з лінгвокраїнознавства (усвідомлення особливостей мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови в конкретних комунікативних ситуаціях). Третій компонент професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів – рефлексивний компонент, що передбачає здатність свідомо контролювати результати своєї діяльності та особистісний розвиток. Важливими якостями, з огляду на зазначене вище, є креативність та ініціативність, а також готовність до співпраці й самоаналізу. Ці особистісні характеристики формують індивідуальний профіль студента, що допомагає викладачеві обирати ефективні методи навчання та реалізовувати індивідуальний підхід. Четвертим компонентом є особистісний, що охоплює професійні та загальнолюдські якості, такі як когнітивний стиль, здібності та навчальний стиль. Когнітивний стиль визначає, як особа пізнає світ і вирішує проблеми, а здібності є індивідуально-психологічними характеристиками, що сприяють успішному оволодінню діяльністю [11, с. 83-84].

Англomовна комунікативна компетентність формується у процесі вивчення всіх дисциплін мовознавчої спрямованості (з англійської лінгвістики), зазначених у табл. 1, які вивчають бакалаври з англійської філології в університетах Швейцарської Конфедерації. В Україні основою її формування є навчальні курси: «Практичний курс англійської мови», «Теорія англійської мови», «Основи сучасної лінгвістики», «Лінгвокраїнознавство», «Практика перекладу» [8], «Основи академічного письма», «Практична граматики основної мови», «Лексикологія англійської мови», «Стилістика англійської мови», «Теоретична граматики англійської мови», «Історія англійської мови», «Лінгвокраїнознавство основної мови», «Вступ до перекладознавства», «Практика усного і писемного мовлення», «Навчальна лінгвістична практика» [12].

Слід зазначити, що в швейцарських та в українських університетах апробація набутих компетентностей бакалаврами з англійської філології здійснюється шляхом написання бакалаврської роботи. У вітчизняних університетах, додатково, їхня сформованість перевіряється в процесі проходження навчальної лінгвістичної і педагогічної, фахово ознайомлювальної, перекладацької практик. У швейцарських університетах підтвердження сформованості професійної компетентності бакалаврів відбувається за умови обов'язкового їхнього перебування за кордоном, у країні, мова якої вивчається, за що нараховується 10 кредитів. Встановлено, що один кредит ЄКТС еквівалентний приблизно 30 годинам навчальної роботи в обох порівнюваних країнах.

Варто підкреслити, що студенти-бакалаври з англійської філології, що навчаються в університетах Швейцарської Конфедерації в опануванні англійської мови мають досягти рівня C2 (за глобальною шкалою, визначеною Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти). В Україні зазначені фахівці мають досягти рівнів володіння англійською мовою C1 або C2 лише в залежності від вимог університету.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Формування професійної компетентності в бакалаврів з англійської філології в кожному із швейцарських університетів пов'язане з вивченням мови в ретроспекції, а також стосується сучасних тенденцій та явищ функціонування мови; сприяє розвитку професійної чутливості студентів до здійснення досліджень та забезпеченню їх необхідними інструментами й методами для здійснення наукової роботи. Приділяється також увага соціальному, політичному, культурному та інтелектуальному контекстам. Зреалізована основна спрямованість їхньої підготовки: виховується фахівець, здатний займатися

науковими дослідженнями з англійської лінгвістики. Англійська комунікативна компетентність бакалаврів є добре сформованою завдяки практиці в англійській країні і розвиненості дискусійних умінь.

Розвинені комунікативні уміння бакалаврів з англійської філології в українських ЗВО досягаються не за рахунок їхнього обов'язкового перебування в англійській країні, а за рахунок використання викладачами активних методів навчання, що базуються на комунікативному підході [6, с. 162]. У швейцарських і у вітчизняних університетах компетентнісний підхід базується на засвоєнні системи знань та вмінь і формуванні професійно важливих якостей майбутнього фахівця.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні особливостей формування в бакалаврів з англійської філології літературознавчої складової їхньої професійної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посібник. Київ, 2015. 240 с.
2. Барановська Л. В., Заслужена А. А. Особливості змісту підготовки бакалавра з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2015. № 1 (т. 5). С. 148-153.
3. Журавель Н. В. Компетентнісний підхід до підготовки бакалаврів англійської філології у закладах вищої освіти України. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 4 (111). С. 155-168.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. С. 24.
5. Заслужена А. А. Інновації у вищій освіті : швейцарський досвід. Інноваційні освітні технології : світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти : монографія / відп. ред. Л. В. Барановська (Київ, Україна), Л. І. Морська (Жешув, Республіка Польща), Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. С. 114-122.
6. Заслужена А. А. Підготовка магістрів англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2016.
7. Заслужена А. А. Підготовка філолога з англійської мови та літератури у ВНЗ Швейцарської Конфедерації (на прикладі університету Фрібура). *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2015. Випуск 12 (55). Ч. 1. С. 519-528.
8. Навчально-науковий інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Програми. Бакалаврат. Описи освітніх програм та програми навчальних дисциплін. 035.041 «Англійська філологія та переклад, дві західноєвропейські мови». URL: <https://philology.knu.ua/osvitni-prohramy/bak-opysy-op-ta-proh-nd/035-041-afp2zm-bak/035-041-afp2zm-bak-rpnd-ook/>
9. Наказ Міністерства освіти і науки України 20.06.2019 р. № 869. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>
10. Пахомова Т. О., Сенченко Я. С. Формування англійської комунікативної компетентності студентів-філологів в умовах лінгвосціологічного підходу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2013. № 1 (5). С. 59-64.

11. Сорокіна Н. В. Професійна іншомовна компетентність майбутніх філологів у системі ключових освітніх компетенцій. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2010. Випуск 49. С. 81-84.
12. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Кафедра англійської мови. ОПП «Англійська мова і література та друга іноземна мова» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія». URL: http://english.chnu.edu.ua/?page_id=2753&lang=uk
13. European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2018%3A189%3ATOC
14. Methods, techniques and tools to diagnose competences. Cross Border Seminar Warsaw, 14 – 15 May 2013. URL: https://erasmusplus.at/fileadmin/Dokumente/erasmusplus.at/Wirkung/Euroguidance/Produkte/methods_techniques_and_tools.pdf
15. TUNING Educational Structures in Europe. URL: <https://www.unideusto.org/tuningeu/competences/> (дата звернення 20.10.2024).
16. University of Zurich. English department. Guide to the Bachelor and Master Programmes in English at the University of Zurich. URL: https://www.bing.com/search?pglt=41&q=12.+University+of+Zurich.+English+department.+Guide+to+the+Bachelor+and+Master+Programmes+in+English+at+the+University+of+Zurich&cvid=b7885ddcadeb404cb8ad9480fe87daff&gs_lcrp=ErIZGdlKgYIABBFgdKyBggAEEUYOdIBBzQ0OGowajGoAgCwAgA&FORM=ANNTA1&PC=U531

REFERENCES:

1. Baranovska, L. V. (2015). *Pedahohika ta psykhohohiia vyshchoi shkoly [Pedagogy and psychology of the higher school] : navch. posibnyk*. Kyiv : NAU, 13 [in Ukrainian].
2. Baranovska, L. V., Zasluzhena, A. A. (2015). Osoblyvosti zmistu pidhotovky bakalavra z anhliiskoi movy ta literatury v universytetakh Shveitsarskoi Konfederatsii [Features of the content of bachelor's training in English language and literature at Swiss universities]. *Porivnialna profesiina pedahohika – Comparative Professional Pedagogy, №1(5), 148-153* [in Ukrainian].
3. Zhuravel, N. V. (2022). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky bakalavriv anhliiskoi filolohii u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Competence-based approach to the training of English philology bachelors in higher education institutions of Ukraine]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky – Zhytomyr Ivan Franko state university journal. Pedagogical sciences, Vol. 4 (111), 155-168* [in Ukrainian].
4. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity : vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. (2003). [Common European Framework of reference for language learning, teaching and assessment] / nauk. red. ukr. vydannia d. ped. n., prof. S. Yu. Nikolaieva. Kyiv : Lenvit [in Ukrainian].
5. Zasluzhena, A. A. (2022). Innovatsii u vyshchii osviti : shveitsarskyi dosvid. Innovatsiini osvitni tekhnolohii : svitovyi i vitchyzniani dosvid vykorystannia v systemi neperervnoi osvity : monohrafiia [Innovation in Higher Education : The Swiss Experience. Innovative Educational Technologies : World and Domestic Experience of Use in the System of Continuing Education : monohrafiia] / vidp. Red. L. V. Baranovska (Kyiv, Ukraina), L. I. Morska (Zheshuv, Respublika Polshcha). Bila Tserkva : TOV «Bilotserkivdruk», 114–122 [in Ukrainian].
6. Zasluzhena, A. A. (2016). Pidhotovka mahistriv anhliiskoi movy ta literatury v universytetakh Shveitsarskoi Konfederatsii [Training of Masters in English Language and Literature in Swiss Universities]. *Candidate's thesis*. DPU imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].
7. Zasluzhena, A. A. (2015). Pidhotovka filoloha z anhliiskoi movy ta literatury u VNZ Shveitsarskoi Konfederatsii (na prykladi universytetu Fribura) [Training of a philologist in English language and literature at Swiss universities (on the example of the University of Fribourg)]. *Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Notes of Rivne State Humanitarian University, 12 (55), 1, 519-528* [in Ukrainian].

8. Navchalno-naukovyi instytut filolohii Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Prohramy. Bakalavrat. Opysy osvitynih prohram ta prohramy navchalnykh dystsyplin. 035.041 «Anhliiska filolohiia ta pereklad, dvi zakhidnoievropeiski movy» [Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko Kyiv National University. Programs. Bachelor's degree Descriptions of educational programs and programs of academic disciplines. 035.041 "English philology and translation, two Western European languages"]. Retrieved from: <https://philology.knu.ua/osvitni-prohramy/bak-opysy-op-ta-proh-nd/035-041-afp2zm-bak/035-041-afp2zm-bak-rpnd-ook/> [in Ukrainian].

9. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 20.06.2019 r. № 869. Standart vyshchoi osvity Ukrainy : pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 03 Humanitarni nauky, spetsialnist 035 «Filolohiia» [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 20.06.2019 No. 869. Standard of higher education of Ukraine : first (bachelor) level, field of knowledge 03 Humanities, specialty 035 «Philology»]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> [in Ukrainian].

10. Pakhomova, T. O., Senchenko, Ya. S. (2013). Formuvannia anhlomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv-filolohiv v umovakh linhvossotsiokulturnoho pidkhodu [Formation of English-language communicative competence of philologist students in the context of linguosociocultural approach]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pedagogika i psykholohiia» – Bulletin of the Alfred Nobel University of Dnipropetrovsk. Series "Pedagogy and Psychology", № 1 (5), 59-64* [in Ukrainian].

11. Sorokina, N. V. (2010). Profesiina inshomovna kompetentnist maibutnykh filolohiv u systemi kliuchovykh osvitynih kompetentsii [Professional Foreign Language Competence of Future Philologists in the System of Key Educational Competencies]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu. Pedagogichni nauky – Bulletin of Zhytomyr State University. Pedagogical Sciences, 49, 81-84* [in Ukrainian].

12. Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovicha. Kafedra anhliiskoi movy. OPP «Anhliiska mova i literatura ta druha inozemna mova» pershoho (bakalavrskoho) rivnia za spetsialnistiu 035 «Filolohiia» [Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich. Department of English. OPP "English language and literature and a second foreign language" of the first (bachelor's) level, speciality 035 "Philology"]. Retrieved from: http://english.chnu.edu.ua/?page_id=2753&lang=uk [in Ukrainian].

13. European Union. Retrieved from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2018%3A189%3ATOC [in English].

14. Methods, techniques and tools to diagnose competences. Cross Border Seminar Warsaw, 14 – 15 May 2013. Retrieved from: https://erasmusplus.at/fileadmin/Dokumente/erasmusplus.at/Wirkung/Euroguidance/Produkte/methods_techniques_and_tools.pdf [in English].

15. TUNING Educational Structures in Europe. Retrieved from: <https://www.unideusto.org/tuningeu/competences/> [in English].

16. University of Zurich. English department. Guide to the Bachelor and Master Programmes in English at the University of Zurich. Retrieved from: https://www.bing.com/search?pglt=41&q=12.+University+of+Zurich.+English+department.+Guide+to+the+Bachelor+and+Master+Programmes+in+English+at+the+University+of+Zurich&cvid=b7885ddcdeb404cb8ad9480fe87daff&gs_lcrp=EgRlZGdlKgYIABBFdKyBggAEEUYOdIBBzQ0OGowajGoAgCwAgA&FORM=ANNTA1&PC=U531 [in English].